

Význam územného plánovania vo výstavbe

Seminár a diskusné fórum

Očakávané pozitíva a možné slabiny nového stavebného zákona

NR SR Bratislava, 2013

S T U . .

. . . . .
. . . . .
. . . . .

Prof. Maroš Finka

**UM STU a SPECTRA Centre of Excellence EU, STU
Bratislava**

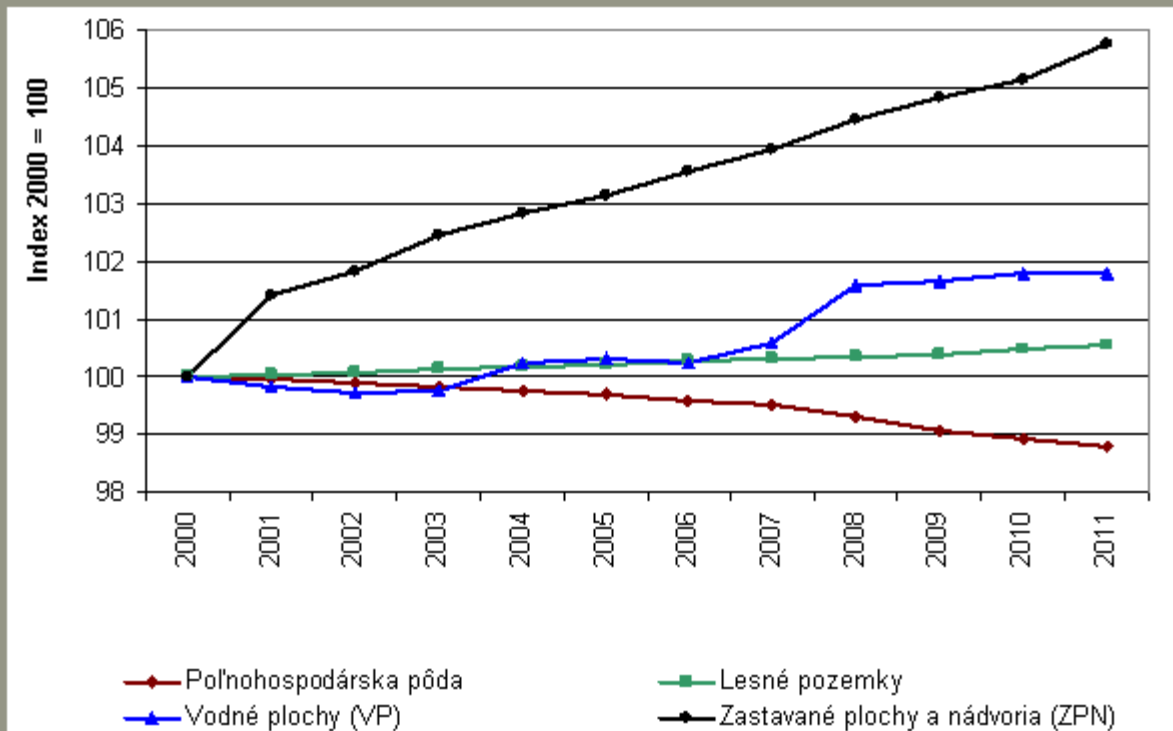
Východisková faktografia – výzvy pre ÚP

V rokoch **2000 - 2011 predstavovali úbytky poľnohospodárskej pôdy 2985 ha/rok = 2900 futbalových ihrísk/rok**

Celkový úbytok poľnohospodárskej pôdy v rokoch 2000 až 2011 predstavoval 1,2 % celkovej výmery = **29 855 ha**

**Výmera zastavaného územia vzrástla medzi rokmi 1994 a 2007 o 77,4%
Ročný nárast medzi rokmi 2000-2011 je 0.58% čo činí 1263 ha/rok**

(SAŽP 2012)

Východisková faktografia – výzvy pre ÚP

- V SR bolo zmapovaných (len na základe dotazníku) SARIO v roku 2009 **682 brownfieldov s rozlohou 1783,3 ha** (Kysel'ová, K. 2010)
- V SR do roku 2012 vzniklo **77 priemyselných parkov** s podporou verejného sektora z toho iba **11 na brownfieldoch**

V rokoch 2001-2011 vzrástol **podiel obnoviteľných zdrojov energie na celkovej spotrebe vzrástol o 8.4%** (biomasa, mve, veterná a solárna energia), **cieľe stratégie: 20-20-20** (zníženie spotreby, zníženie skleníkových plynov, podiel OZE)

Odhad potreby plochy dotknutými OZE v SR 550 000ha.

(11% plochy SR teda zo 4 903 600 ha – v NSR 15%)(Finka, M.2012) (Scholich, D. 2011)

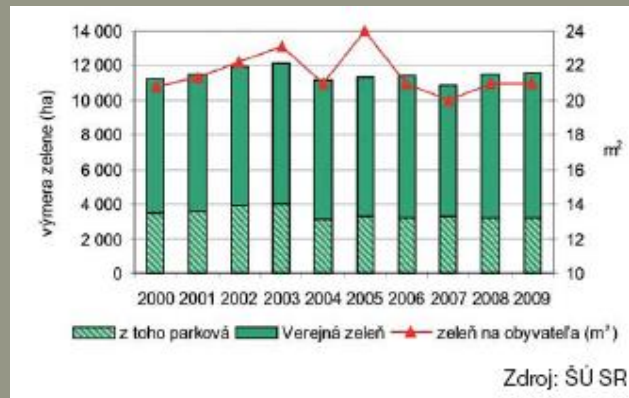

Východisková faktografia

Počet motorových vozidiel vzrástol v SR za r.2001-2010 o 536 500 áut = **34%** (ŠÚ SR, 2012)

to znamená **nárast plôch potrebných pre ich parkovanie o cca 1341 ha**

Rozsah zelených plôch v sídlach v SR v r. 2001-2010 stúpol o 1% (SAŽP, 2012)

Nárast administratívnych plôch v Bratislave sa v posledných 5 rokoch pohyboval medzi 60 000 – 350000 m²/rok dnes predstavujú 1.5 mil m²

Nárast moderných plôch obchodu a služieb za posledné dve dekády 1,12 mil m² (Ivanička, K. 2013)

Východisková faktografia

Klimatické zmeny priniesli zvýšené riziko ohrozenia obyvateľstva – 559 oblastí definovaných MZP SR ako rizikových oblastí záplavami, **škody v r. 2002 dosiahli v SR+CR+A 6 miliard EUR,**

Zosuvy ohrozujú viac ako 30000 pozemných stavieb, 98,8 km diaľnic a ciest I. triedy, 571 km ciest II. a III. triedy, 62 km železníc, 11 km nadzemných vedení, 3,5 km ropovodov, 101 km plynovodov, 291 km vodovodov

V ro. 2010 bolo viac ako **250 objektov porušených** (rodinné domy, hospodárske budovy, oporné múry, cesty), z toho **38 rodinných domov zbúraných,** a zhruba **450 domov ohrozených** geodynamickými javmi. **Predbežné výpočty na prieskum a sanáciu sú 5,6 milióna eur**

Východisková faktografia

Počet obyvateľov žijúcich v mestách sa v období 1991-2009 znížil o 11% (z 56,68% na 44.9%), koncentrácia ekonomických aktivít v sídlach mestského typu vzrástla o čom svedčí denná dochádzka za prácou dosahujúca úroveň 40-50 % v 7 okresoch.

V Bratislave odhadovaný počet prítomného obyvateľstva prekračuje 160% bývajúceho obyvateľstva – denne do Bratislavy pricestúva cca 140000 ľudí

Mobilita obyvateľstva v SR vzrástla v poslednej dekáde cca 1.5 x .t.j. denne za svojimi aktivitami prekonajú 1,5 –násobne väčšiu vzdialenosť ako pred desiatimi rokmi

Východisková faktografia

Ciele EU definované v dokumente „Europe 2020 - Stratégia pre inteligentný udržateľný a inkluzívny rast“ môžu byť dosiahnuté iba ak bude zohľadnená územná dimenzia realizácie stratégie, keďže rozvojové možnosti sú územne diferencované...

Územná koordinácia musí byť podporená nástrojmi ako je hodnotenie územných dopadov, koordinačné územno plánovacie mechanizmy a územne vzťahnutý monitoring...

Región a mestá by mali vypracovať integrované stratégie a územné plány podporujúce zvýšenie efektívnosti všetkých intervencií v danom území...

(EC, 2011)

Prečo územné plánovanie ako odpoveď na tieto výzvy?

Územné plánovanie je možné ho chápať ako systém (leg. upravených) plánovacích a riadiacich činností na dosiahnutie všeobecnému prospechu slúžiaceho využitiu životného priestoru. Jeho obsahom je cieľavedomé pôsobenie na priestorový vývoj spoločnosti a prírodného, vybudovaného a sociálneho prostredia pre zabezpečenie jeho udržateľnosti.

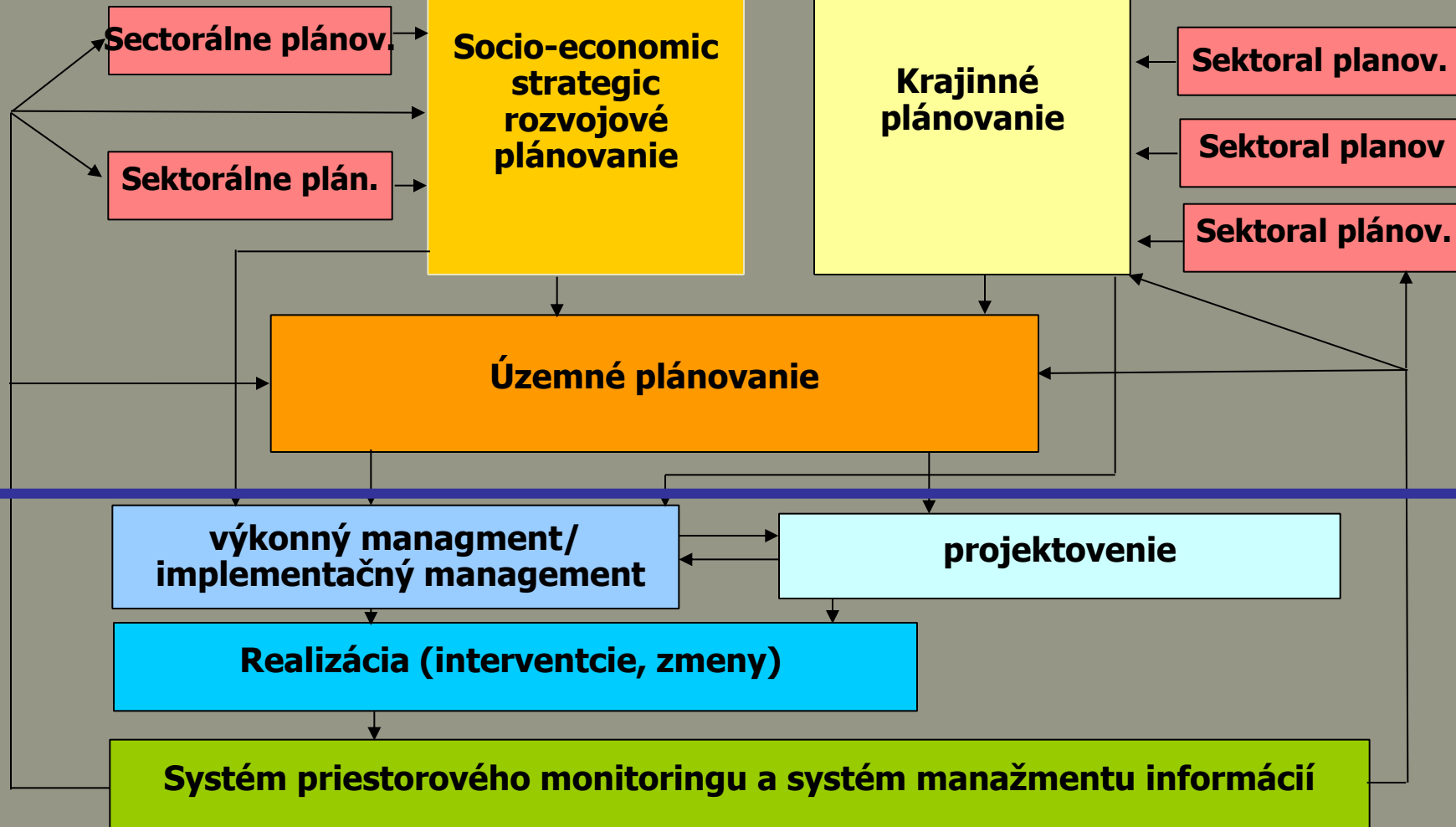
(Charta priestorového plánovania)

Je **sústava permanentných a komplexných plánovacích a rozhodovacích činností**, ktorou sa usmerňuje priestorový rozvoj územných subjektov, zabezpečuje **optimalizáciu priestorového usporiadania a funkčného využívania územia** v súlade s princípmi **udržateľného rozvoja**.

Územné plánovanie ako **základný nástroj ochrany a tvorby humánneho životného prostredia** má vo vzťahu k ostatným súčastiam systému priestorovo relevantných plánovacích činností **integratívnu úlohu** vo vzťahu k následnej **operacionalizácii riadenia komplexného priestorového rozvoja** (Finka, 2011)

PRIESTOROVÉ PLÁNOVANIE

Logika začlenenia ÚP do integrovaného manažmentu územného rozvoja

Prof. Maroš Finka

SPECTRA Centre of Excellence EU, STU Bratislava

Úloha územného plánovania v realizácii rozvojových stratégií EU - Územná agenda EU 2020 (EC 2011)

(Informal Ministerial Meeting of Ministers responsible for Spatial Planning and Territorial Development)

6 priorít, ktorých naplnením má územné plánovanie má prispieť k úspešnej implementácii stratégie 2020:

- Podpora **polycentrického vyváženého územného rozvoja** (efektivita verejných služieb, zabezpečenie ústavou garantovaného prístupu k rovnocenným podmienkam pre život ...)
- Zabezpečenie **integrovaného rozvoja** miest, vidieckych a špecifických regiónov
- **Územná integrácia** cezhraničných a transnárodných funkčných regiónov
- Zabezpečenie **globálnej konkurencieschopnosti regiónov** založených na silných lokálnych ekonomikách založených na využití územného kapitálu
- Skvalitnenie **územnej dostupnosti** pre jednotlivcov, komunity a podnikateľské subjekty
- **Manažment a sprístupnenie ekologických, krajinných a kultúrnych hodnôt** regiónov

Úloha územného plánovania v zmysle Charty Európskeho plánovania (The Charter of European Planning, ECTP-CEU BARCELONA 2013)

Priestorové plánovanie je praktickým naplnením konceptu rovnocenných možností pre obyvateľov a podnikateľské subjekty čo najlepšie zhodnotiť ich potenciál, kdekoľvek sú lokalizované. Má integratívnu povahu a úlohu koordinovať sektorálne politiky v súlade s potrebami komúnit vychádzajúc z princípov harmonizácie, vyváženosti, efektívnosti a udržateľnosti územného rozvoja.

Osobitne má úlohy pri: zabezpečení adekvátnych priestorových podmienok pre ekonomické a iné aktivity, rehabilitácii degradovaných území, vytvorení rámcov pre tvorbu komúnit a ich rozvoj, zabezpečení rámcov pre individuálnu a kolektívnu bezpečnosť, vytvorení a zachovaní osobitných hodnôt urbánnej a otvorenej krajiny (genius loci), riešení problémov klimatických zmien, efektívnom využívaní územného kapitálu

Úlohy územného plánovania v zmysle platnej legislatívy v SR

- Určenie regulatívov a zásad priestorového usporiadania a funkčného využitia územia
- Sledovanie a posudzovanie stavu územia a možností jeho využitia
- Konceptia rozvoja územia štátu a regiónu
- Urbanistická konceptia rozvoja obce
- Podmienky pre obnovu sídiel a rozvoj osídlenia
- Koordinácia zámerov v území
- Posudzovanie zmien, verejného záujmu na ich uskutočnení, ich potrebu, riziká a dôsledky vrátane krajinno-ekologických
- Definovanie požiadaviek na umiestňovanie stavieb, ich usporiadanie a riešenie zohľadňujúc súčasný charakter a hodnoty ...
- Podmienky pre uskutočňovanie zmien v území, využívaní prírodných zdrojov a životného prostredia
- Definovanie nevyhnutných asanačných a rekonštrukčných zásahov pre obnovu a rozvoj obcí a tvorbu životného prostredia ľudí

Úlohy územného plánovania v zmysle platnej legislatívy v SR

- Tvorba podkladov pre koncepciu výstavby, programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja
- Vytváranie územných podmienok pre odstraňovanie dôsledkov hospodárskych zmien
- Rámcovanie realizácie protipovodňových opatrení, civilnej ochrany
- Podpora rôznorodosti charakteru územia a identity urbanistických celkov
- Hodnotenie vplyvov územného rozvoja na vyváženosť podmienok pre hospodársky rozvoj, pre súdržnosť spoločenstiev obyvateľov a pre priaznivý stav životného prostredia
- Určenie verejného záujmu v území

Napĺňa súčasný systém tieto úlohy? Je vybavený príslušnými nástrojmi? Ako reaguje na problémy navrhovaný nový zákon?

Základné posuny kvality systému územnoplánovacích činností vo vyspelých krajinách EU

V obsahu

- od sektorálneho ku komplexnému
- od selektívneho ku integratívneho
- od bilančného k kvalitatívne priestorovému
- od stavovo orientovaného k procesnému

V metodike

- od direktívneho k participatívneho
- od riadiaceho k negociačného
- od ekologizujúceho k ekonomizujúceho
- od polarizujúceho k profilujúceho

V časopriestorových dimeziách:

- od diskkrétne-sekvenčného ku permanentnému-kontinuálnemu-procesnému
- od ex-post reagujúceho k ex ante reagujúceho
- od lokálneho k regionálnemu a od štátneho ku regionálnemu
- od do vnútra orientovaného k interaktívne orientovanému

Sleduje navrhovaný nový zákon aspoň niektoré z týchto trendov? Zodpovedá vývoju demokracie k občianskej spoločnosti, vývoju k vedomostne založenej spoločnosti?

Ďakujem za pozornosť

S T U . .

Prof. Maroš Finka
SPECTRA Centre of Excellence EU, STU Bratislava